

Impact Factor-7.675 (SJIF)

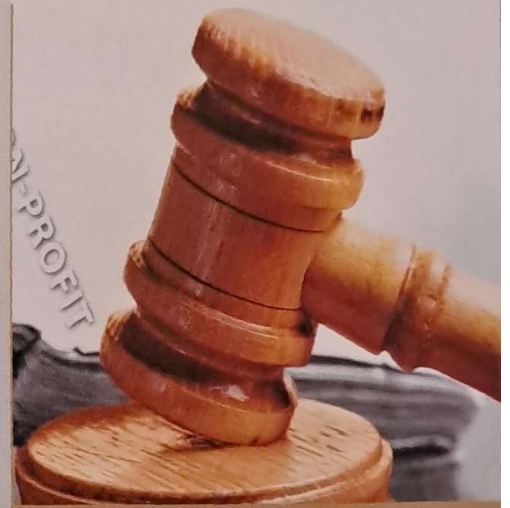
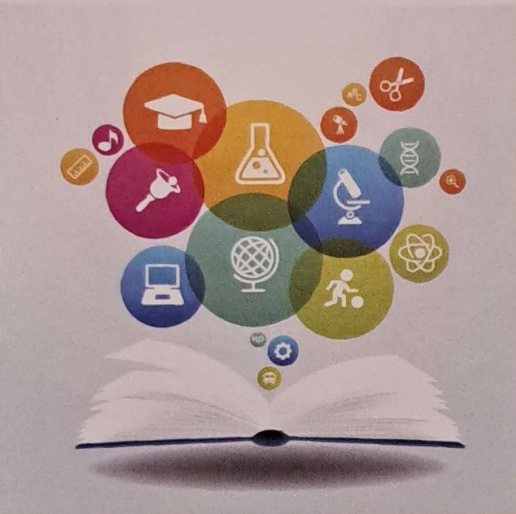
ISSN-2278-9308

B.Aadhar

Peer-Reviewed & Refreed Indexed

Multidisciplinary International Research Journal

February -2021

Chief Editor

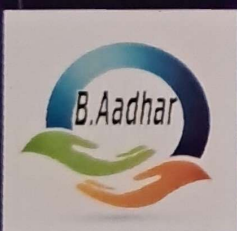
Prof. Virag S. Gawande
Director
Aadhar Social
Research & Development
Training Institute Amravati

Editor:

Dr.Dinesh W.Nichit
Principal
Sant Gadge Maharaj
Art's Comm,Sci Collage,
Walgaon.Dist. Amravati.

Executive Editor:

Dr.Sanjay J. Kothari
Head, Deptt. of Economics,
G.S.Tompe Arts Comm,Sci Collage
Chandur Bazar Dist. Amravati

This Journal is indexed in :
Scientific Journal Impact Factor (SJIF)
Cosmos Impact Factor (CIF)
International Impact Factor Services (IIFS)

For Details Visit To : www.aadharsocial.com

Aadhar PUBLICATIONS

INDEX

No	Title of the Paper	Authors' Name	Page No.
1	Use of Internet by Students of Sambhajirao Kendre Mahavidyalaya Jalkot : A Study	Dr. Dagdu Tukaram Ghatkar	1
2	Effect Of Dips And Pull Ups On Throwing Ability For Distance Of Baseball Players	Dr. Vikrant J. Gautam	7
3	Women's War Poetry	Dr Sanjay L. Khandel	10
4	Study on effect of lockdown on wildlife in urban areas.	Dr. Anilkumar Gopi Prasad	15
5	New Social Media And Rural Development	Dr. Sou. Parvati Bhagwan Patil	19
6	The Educaitional Advantages Of Using Internet	Dr.Patil Bhagwan Shankar	23
7	Farmers Suicide in India-Causes and Remedies	Dr.S.T.Sangale	29
8	Food Technology & Food Processing	Dr. Mrs. Mrunal R. Waliokar	33
9	Work of Ravindranath Tagore	Asst. Prof. Archana P. Tiwari	36
10	Entrepreneurship in Rural Maharashtra	Mrs. Chetna Sinha Gala. / Vasundhara Dattaram Salunkhe	38
11	Overall water splitting by Pt/g-C3N4 photo catalysts	Prof. Maggie Jomon John	45
12	Reinvestigation of Angiospermic Petrified flower from the Deccan Intertrappean Beds of India. Meshram S. M1, Mohture V.M2, Nandeshwar M3., Pandey I. J4.,		50
13	The Performance Of Major Initial Public Offers In Indian Markets During Covid-19 Scenario	Dr. Hariom J. Puniyani	55
14	Effect Of Fenugreek, Bitter Gourd Powder And Need Of Physical Activity For Diabetes Patients In Chandrapur District	Dr. Vijay E. Somkuwar	62
15	तुलसी के राम	डॉ.(श्रीमती) ज्योति धनोतिया	69
16	नवीन राष्ट्रीय शिक्षा नीति-२०२० : संभावनाएं एवं चुनौतियां	डॉ. विकास कुमार शर्मा	75
17	शान्ति शिक्षा	किरण कुमारी / डॉ. सियाराम यादव	87
18	१९४२ च्या स्वातंत्र्यलढयात खामगाव शहरातील राष्ट्रीय शाळेचे ऐतिहासिक अध्ययन.	योगदान :- एक प्रा. राजू भा. खरडे	94
19	भारतीय लोकशाही आणि नवमध्यमवर्ग	डॉ. मनोहर नाईक	97
20	नागपूर शहर का विस्तार	प्रा. रवि आर. साखरे	103

21	वर्धा जिल्हयातील तालुकानिहाय लोकसंख्या वाढीचे भौगोलिक विश्लेषण प्रा. एन. जी. सोनुले	106
22	विदर्भ जलसिंचन क्षमतेचे भौगोलिक अध्ययन डॉ. सुषमा ल. दामोदरे,	115
23	आदिवासी साहित्याच्या प्रेरणा आणि सद्यस्थिती प्रा. डॉ. अविनाश मेश्राम	122
24	मराठी कथेतील वास्तवदर्शी भावविश्व डॉ. हिराजी बनपूरकर	128
25	महाराष्ट्रातील सार्वजनिक ग्रंथालय : एक अध्ययन प्रा. सचिन गणपतराव कर्णेवार	132
26	ब्रज का भक्ति संगीत प्रा. डॉ. श्वेता दीपक वेगड	137
27	कौटुंबिक हिंसाचाराचे स्वरूप व वास्तव डॉ. निलिमा वाय. भोगे	142
28	बाबा आमटेच्या 'ज्वाला आणि फुले' मधील जीवन दर्शन डॉ. वैजयंती पेशवे	146
29	आदिवासींचे शिक्षण प्रा. डॉ. लोकचंद बी. जाधव	151

कौटुंबिक हिंसाचाराचे स्वरूप व वास्तव**डॉ. निलिमा वाय. भोगे**

सहयोगी प्राध्यापक कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, चिखलदरा.

मो.नं.९४२२८११२३३

फार पूर्वीच्या काळापासून महिलांवर हिंसाचार होतांना दिसून येतात. महिलांवर होणाऱ्या या हिंसाचाराची सुरुवात कुटुंबातूनच झालेली आहे. पूर्वी मुलींनी जन्म घेतल्यानंतर तीला मारून टाकण्यात येत होते. याकरिता भारतातील प्रत्येक राज्यात वेगवेगळ्या प्रथा अस्तित्वात होत्या. अगदी उत्साह साजरे करून हत्या केली जात असे. उदा. दुधात बुडवून मारणे, उकळत्या तेलात टाकणे, खाटेच्या ठाव्याखाली ठेवणे इत्यादी. स्त्रियांवर कुटुंबातून होणाऱ्या हिंसाचाराची मालीका शेकडो वर्षांपासून चालत आलेली आहे. आजही त्याचे अनुकरण आधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर करून करण्यात येतो. कुटुंबातिल सदस्यांचे याला समर्थन असते.

आजही महिलांना कुटुंबामध्ये दुय्यम स्थान दिल्या जाते. तिला अपमानजनक वागणूक दिणे, रागावणे, शिवीगाळ करणे, टोमणे मारणे, या सोबतच मारझोड करणे इत्यादि प्रकारचे शारीरिक, मानसिक, आर्थिक छळ करण्यात येतात. या सर्वांकरिता व ते सहन करण्याकरिता भारतामध्ये संस्कृतीच्या माध्यमातून काही मिथके आहेत जसे, समाजव्यवस्थेत स्त्रियांना दुय्यम स्थान देणे, स्त्रियांना अपमानास्पद वागणूक देणे, श्रमविभाजनामध्ये अर्थकारण करणे, घरगुती कामांना दुय्यम लेखने इत्यादी. यामुळेच स्त्रियांवर मोठया प्रमाणात अत्याचार होतांना दिसून येतो.

महिला या कुटुंबात सुरक्षित आहे असा चुकीचा समज या समाजात रूढ आहे. खरं पाहिलं तर आज स्त्री समाजात ना घरात कुठेच सुरक्षित नाही. कुटुंबातच तिच्यावर जन्मापूर्वीपासू नंतर जन्मानंतर मरेपर्यन्त अत्याचार होतच असतात. बलात्काराचे प्रमाण अभ्यासले तर दिसून येतं की ८५ प्रतिशत घरातील व्यक्तीच ते करतात. लहान मुली देखिल घरात सुरक्षित नसतात. कुटुंबातच महिला सुरक्षित नसतील ती त्यांनी आसरा शोधायचा कुठे हाच खरा प्रश्न आहे. या सर्वांकरिता भारतीय व्यवस्थेत असलेली पुरुषसत्ताक कुटुंब पध्दती, पुरुषसत्ताक समाजव्यवस्था करणीभूत आहे असे म्हटल्यास अतीशयोक्ती होणार नाही.

२०१२ मध्ये नॅशनल क्राईम ब्युरो रिपोर्टनुसार भारतामध्ये रिपोर्ट केलेला (नोंदविल्या गेलेल्या) क्राईम रेट ४६ आहे. एक लाख महिलांमधून केवळ दोन महिला बलात्काराच्या केसेस नोंदविताने. हिंसाचाराचे प्रमाण एक लाख महिलांमधून ५.९ आहे. हे सर्व त्यांच्या पतीकडून तसेच कुटुंबातील इतर सदस्यांकडून घडून येतात. मार्च २०१९ मध्ये पोलिस स्टेशनमध्ये नोंदविल्या गेलेले कौटुंबिक हिंसाचाराचे प्रकरण १.३२ मिलीयन आहे. या मधिल ७४६२१९ केसेस या कुटुंबात घडलेल्या बाल लैंगिक शोषणाच्या आहेत, अशी नोंद आहे.

वरील संदर्भावरून कौटुंबिक हिंसाचाराची तिब्रता आपल्या लक्षात येत. आज कौटुंबिक हिंसाचारामध्ये लैंगिक हिंसाचाराचे प्रमाण मोठया प्रमाणात आहे. या सोबतच अनेक कुटुंबामध्ये शारीरिक व मानसिक हिंसाचाराला रोजच समोरे जावे लागते. एकीकडे महिलांची होत चाललेली प्रगती तर दुसरीकडे महिलांवर होणारे अन्याय अत्याचार यामध्ये कुठेतरी विसंगती निर्माण होतांना आपणास दिसते आहे.

टाज कौटुंबिक हिंसाचार होण्यामध्ये काही बदल झालेला दिसत नाही. हा विषय विखारी मानसिकतेतून सतत पुढे यतो. या विषयावर संशोधन करून वास्तव जाणून घेण्याकरिताच संशोधनकर्तीने “कौटुंबिक हिंसाचाराचे स्वरूप व वास्तव” या विषयाची निवड केली.

अध्ययन पध्दती—

आजही सर्वत्र कौटुंबिक हिंसाचार होतांना दिसत आहे. वर्षा शहरातील कौटुंबिक हिंसाचाराच्या संदर्भात जाणून घेण्याकरिता संशोधन कार्य हाती घेण्यात आले.

संशोधनाचे उद्देश—

१. कौटुंबिक हिंसाचाराची कारणे जाणून घेणे.

२. कौटुंबिक हिंसाचारामध्ये सहभागी असणारे सदस्य जाणून घेणे.
३. कौटुंबिक हिंसाचाराचे स्वरूप जाणून घेणे.

नमुना निवड व अध्ययन क्षेत्र -
प्रस्तुत अध्ययन हे प्राथमिक व दुय्यम तथ्यावर आधारीत आहे.

अमरावती शहरातील ४० महिलांचा समावेश करण्यात आला. याकरिता संभाव्यता नमुना निवड पध्दतीतील सोयीस्कर नमुना निवड पध्दतीचा उपयोग करण्यात आला. याकरिता संभाव्यता नमुना निवड मुलाखत पध्दती व निरीक्षण पध्दतीचा उपयोग करण्यात आला. तथ्य संकलनाकरिता प्रत्यक्ष टक्केवारी काढून वर्गीकरण व विश्लेषण करून निष्कर्ष मांडण्यात आले. निघालेल्या निष्कर्षावरून काही सुचना करण्यात आल्या.

तक्ता क्र. १

लग्नानंतर अत्याचाराची सुरुवात होण्याचा कालावधी

अ.क्र.	विवरण	वारंवारीता	टक्केवारी
१	एक वर्षाच्या आत	१८	४५.००
२	एक ते पाच वर्ष	०९	२२.५०
३	पाच वर्षांपेक्षा अधिक कालावधी	०९	२२.५०
४	संगता येत नाही.	०४	१०.००
	एकूण	४०	१००.००

वरील सारणीवरून आपल्या असे निदर्शनास येते की, लग्न झाल्यानंतर एक वर्षाच्या आत अत्याचार करावयास सुरुवात होते असे मत व्यक्त करणाऱ्या उत्तरदात्या महिलांची संख्या १८ असून त्यांचे शेकडा प्रमाण ४५.०० टक्के आहे. एक वर्ष ते पाच वर्षांनंतर अत्याचाराला सुरुवात होते असे ०९ (०२.५० टक्के) महिलांनी सांगितले. तर हेच प्रमाण पाच वर्षांनंतर अत्याचाराला सुरुवात होते असे मत व्यक्त करणाऱ्या महिलांचेही आहे. ०४ (१०.०० टक्के) महिलांना तर अत्याचाराला नेमकी सुरुवात कधी होते हे देखिल सुरुवात होते हे सांगताच आले नाही. परंतु अत्याचार तर सातत्यांनी होतच असतात अशी प्रतिक्रिया व्यक्त केली.

यावरून असा निष्कर्ष निघतो की, लग्नानंतर एक वर्षाच्या आतच अत्याचाराला सुरुवात होते असे अधिकांश म्हणजेच ४५ टक्के महिलांनी सांगतात. अत्याचार नेमक्या कोणकोणत्या प्रकारे होतो त्याचे स्वरूप जाणून घेतले असता पुढिल वास्तव समोर आलं.

तक्ता क्र. २

अत्याचाराचे स्वरूप

अ.क्र.	विवरण	वारंवारीता	टक्केवारी
१	शिवीगाळ	००	००.००
२	अपमानजनक वागणूक	००	००.००
३	मानसिक त्रास	००	००.००
४	मारझोड	०१	०२.५०
५	वरील सर्व	३९	९७.५०
	एकूण	४०	१००.००

वरील सारणीवरून आपल्या असे निदर्शनास येते की, संशोधनकर्तीने अत्याचाराचे स्वरूप जाणून घेतले असता ३९ (९७.५० टक्के) स्त्रियांनी अत्याचारामध्ये शिवीगाळ करणे, कोणत्याही कारणाने अपमान करणे, मानसिक त्रास देणे, मारझोड करणे इत्यादींचा समावेश असतो असे सांगितले तर ०१ (०२.५० टक्के) स्त्रिने मारझोड करतो असे सांगितले. यावरून असे दिसून येते की, अधिकांश महिलांना शिवीगाळ, अपमानजनक वागणूक, मानसिक त्रास, मारझोड इत्यादी प्रकारच्या अत्याचाराला सामोरे जावे लागते.

तक्ता क्र. ३

कौटुंबिक हिंसाचाराचे प्रकार

अ.क्र.	विवरण	वारंवारीता	टक्केवारी
१	शारीरिक	०६	१५.००
२	मानसिक	०६	१५.००
३	वरील दोन्ही प्रकारे	२८	७०.००
	एकूण	४०	१००.००

वरील तक्त्यावरून आपल्या असे निदर्शनास येते की, ज्या स्त्रियांवर कुटुंबामध्ये अत्याचार होतात त्या अत्याचाराचे प्रकार जाणून घेतले असता ०६(१५.००टक्के) महिलांनी शारीरिक हिंसाचार होतो असे सांगितले त्यामध्ये वस्तु फेकून मारणे, चिमटे घेणे, केस ओढणे, काठिणे मारणे इत्यादी प्रकारे शारीरिक हिंसा करतात. ०६(१५.००टक्के) महिलांनी मानसिक हिंसाचार होतो असे सांगितले, यामध्ये अपमानजनक वागणूक देणे, संशयी वृत्तीने बघणे, टोमने मारणे इत्यादी स्वरूपाचे हिंसाचार करतात. शारीरिक व मानसिक अशा दोन्ही प्रकारचे हिंसाचार करतात असे २८(७५.००टक्के) महिलांनी सांगितले.

यावरून असा निष्कर्ष निघतो की, अधिकाधिक महिलांना शारीरिक व मानसिक अशा दोन्ही प्रकारच्या हिंसेला सामोरे जावे लागते.

तक्ता क्र. ४

अत्याचार करणारे व्यक्ती

अ.क्र.	विवरण	वारंवारीता
१	पती	२१
२	सासू-सासरे	२४
३	कुटुंबातील इतर सदस्य	१६

(बहू पर्यायी तक्ता)

कौटुंबिक हिंसाचार करण्यामध्ये कुटुंबामधिल कोणकाणत्या व्यक्तीचा समावेश असतो असे जाणून घेतले असता एकच पर्याय समोर न येता एकाच उत्तरदात्यांनी अनेक उत्तर दिली त्यामुळे वरील तक्ता हा बहूपर्यायी तक्ता आहे. पती अत्याचार करतो असे मत २१ महिलांनी व्यक्त केले. सासु सासरे अत्याचार करतात असे मत व्यक्त करणाऱ्या महिलांची संख्या २४ आहे. तर कुटुंबातील इतर व्यक्तींमध्ये ननंद, जावू, भासरे, दिर अत्याचार करतात असे १६ महिलांनी सांगितले.

यावरून असा निष्कर्ष निघतो की कुटुंबातील प्रत्येकच व्यक्तींचा अत्याचार करण्यात समावेश असतो.

निष्कर्ष—

- २८(७०.०० टक्के) उत्तरदात्यांच्या मते कौटुंबिक हिंसाचारामध्ये शारीरिक व मानसिक हिंसाचार मोठया प्रमाणात होतात.
- कौटुंबिक हिंसाचारामध्ये शिवीगाळ करणे, अपमानजनक वागणूक देणे, मानसिक त्रास देणे व मारझोड करणे या प्रकारचा त्रास मोठया प्रमाणात होतो.
- लग्नानंतर एक वर्षाच्या आतच महिलांवरील अत्याचाराला सुरुवात होते.
- कुटुंबामध्ये पती, सासु सासरे, दिर, ननंद, भासरे, जाउ अत्याचार करण्यात सहभागी असतात.
- महिलांवरील अत्याचाराची मालीका ही प्राचीन काळापासून तर आधुनिक काळातही चालुच असलेली दिसते.

सुचना-

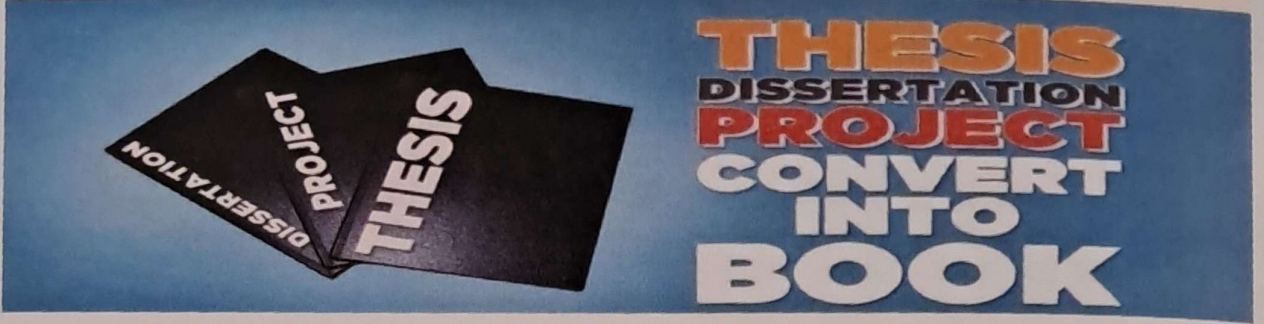
- कुटुंबामधून मुलामुलींना समानतेचे शिक्षण द्यायला पाहिजे.
- कुटुंबामध्ये स्त्रियांना समानतेची वागणूक द्यायला पाहिजे.
- कुटुंबामध्ये कामाची विभागणी न करता सर्वांनाच सर्व काम करता यायला पाहिजे असा संस्कार रूजवावा.
- शाळा, महाविद्यालयांमध्ये विद्यार्थ्यांना स्त्री पुरूष समानतेचे शिक्षण देण्यात यावे.
- स्त्रियांच्या कामाचा आदर करून त्यांना सन्मान द्यावा, असे मुल्य समाजात रूजवावे.
- धार्मिक स्थळी स्त्रियांना दिली जाणारी दुय्यम वागणूक थांबवावी, शासनाने यात लक्ष घालावे.
- कौटुंबिक हिंसाचाराला आळा घालण्याकरिता कायदा व त्याचे पालन करणारी यंत्रणा कठोर करून त्याची अंमलबजावणी योग्य पध्दतीने व लवकर करावी.

संदर्भ सूची-

- राऊत, एन. यू. (२०१३). *महिला सुरक्षा एवं समाज*. जयपूर : सत्यम पब्लिशर्स एन्ड डिस्ट्रीब्युटर्स.
- श्रीवास्तव, सुधाराणी आणि श्रीवास्तव, आशा (२००४). *महिला शोषण और मानवाधिकार*. नई दिल्ली : अर्जुन पब्लिशिंग हाऊस.
- भाटी, कांता (२००४). *महिला उत्पीडन दहेज प्रताडना तथा दहेज हत्या*. जयपूर : पॉइन्टर पब्लिशर्स.
- गुप्ते, मनिषा आणि मोरे अर्चना (२००७). *चक्रभेदपुणे महिला सर्वांगिण उत्कर्ष मंडळ (मासूम)*.
- पाटील, लिला (१९९८). *ओलांडतांना*. पुणे : श्री विद्या प्रकाशन.
- पांगुळ-बाराहाते, नंदा (२०१४). *महिलांवरील लैंगिक अत्याचार*. नागपूर : आर. बी. प्रकाशन.
- साळुंखे, आ. ह. (१९८९). *हिंदू संस्कृती आणि स्त्री*. मुंबई : लोकवाङ्मय गृह.
- <https://en.wikipedia.org,wik>;
- <http://www.refuge.org.uk>our-work>

तुमच्या **Ph.D.** प्रबंधाचे
पुस्तकात रूपांतर करून मिळेल,
व ते जगभर पोहोचेल...

More Details - 9595560278,

Scientific Journal Impact Factor

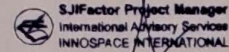
CERTIFICATE OF INDEXING (SJIF 2020)

This certificate is awarded to

Bahujan Aadhar
(ISSN: 2278-9308)

The Journal has been positively evaluated in the SJIF Journals Master List evaluation process
SJIF 2020 = 7.675

SJIF (A division of InnoSpace)

SJIFactor Project

Aadhar PUBLICATIONS

New Hanuman Nagar, In Front Of

Pathyapustak Mandal, Behind V.M.V. College, Amravati (M.S) India Pin- 444604

, Mob-- 9595560278, Email: aadharpublication@gmail.com

For Details www.aadharsocial.com

Price:Rs.500/